

**PODEJŚCIA TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE I ZASADY BADAŃ NAUKOWYCH
TEKSTÓW BIBLIJNYCH W DYSCYPLINACH RELIGIOZNAWCZYCH INSTYTUCJE
WYŻSZEJ EDUKACJI**

W artykule dokonano przeglądu teoretycznego i praktycznego znaczenia metodologicznych osiągnięć dyscyplin religioznawczych i krytyki tekstualnej w badaniu tekstów biblijnych w kontekście współczesnego paradygmatu teologicznego i filozoficzno-religioznawczego. Przeanalizowano cechy funkcjonowania tekstu biblijnego jako jednego z podstawowych środków komunikacji religijnej i szerzenia chrześcijańskich wpływów światopoglądowych. Stwierdzono, że umiejętność podkreślenia aktualnych problemów badawczych i poszukiwania towarzyszących źródeł tekstologicznych kanonu biblijnego przyczyni się do nabycia umiejętności czytania i interpretacji świętych tekstów biblijnych, przyswojenia najbardziej znanych metod i zasad współczesnej krytyki tekstualnej Pisma Świętego. Teoretyczne i metodologiczne podstawy badań tekstów biblijnych mają charakter analityczny, mający na celu porównanie doktryn chrześcijańskich w teologii. Skupienie się na tym podejściu jest ważnym elementem metodologii, ponieważ terminologia teologiczna ma różne znaczenie w kościołach chrześcijańskich.

Słowa kluczowe: *podejścia teoretyczne i metodologiczne, dyscypliny religijne, tekst biblijny, zasady badań naukowych, analiza hermeneutyczna, instytucje wyższej edukacji.*

Олег Соколовський. Теоретико-методологічні підходи й принципи наукового дослідження біблійних текстів у релігієзнавчих дисциплінах вищої школи

У статті розглянуто теоретичну й практичну значущість методологічних надбань релігієзнавчих дисциплін і текстуальної критики при дослідженні біблійних текстів у контексті сучасної богословської та філософсько-релігієзнавчої парадигми. Проаналізовано особливості функціонування біблійного тексту як одного з основних засобів релігійної комунікації й поширення християнського світоглядного впливу. Констатовано, що вміння виокремлювати актуальні проблеми дослідження та пошуку супровідних текстологічних джерел біблійного канону сприятиме набуттю навиків читання та тлумачення священних біблійних текстів, засвоєнню найвідоміших сучасній текстуальній критиці методів і принципів дослідження Святого Письма. Теоретичні та методологічні основи дослідження біблійних текстів мають аналітичний характер, спрямовані на порівняння християнських доктрин у теології. Акцентуація уваги на цьому підході є важливим елементом методології, оскільки богословська термінологія має різне трактування в межах християнських церков.

Ключові слова: *теоретико-методологічні підходи, релігієзнавчі дисципліни, біблійний текст, принципи наукового дослідження, герменевтичний аналіз, вища школа.*

Oleh Sokolovskyi. Theoretical and Methodological Approaches and Principles of Scientific Research of Biblical Texts in Religious High School Disciplines

The article deals with the theoretical and practical significance of the methodological achievements of religious disciplines and textual criticism in the study of biblical texts in the context of modern theological and philosophical and religious studies. The peculiarities of the functioning of the biblical text as one of the main means of religious communication and the spread of Christian philosophical influence are analyzed. It is stated that the ability to distinguish the actual problems of research and the search for accompanying textological sources of biblical canon will contribute to the acquisition of the skills of reading and interpreting the sacred biblical texts, assimilating the

most famous modern textual criticism of the methods and principles of the research of the Scriptures. It is proved that within the science discourse, a biblical hermeneutic plays an important role in the study of sacred texts, which was based on the Jewish interpretation of the Old Testament, which created the basis for allegorical, intertextual, literal and charismatic techniques. It is established that due to the in-depth hermeneutical analysis of theological and philosophical and religious texts, the researcher will receive and interprets the laid important information. In addition, the use of elements of semantic analysis contributes to a clear definition that the content is enclosed by the author in specific terms and concepts.

Theoretical and methodological bases of the study of biblical texts have an analytical character aimed at comparing the Christian doctrines in theology. The use of such an approach is realized on the formal and conceptual levels. At the first level, a comparison of various theological terms and formulas, while the second doctrines are analyzed in the second. Accentuation of attention in this approach is an important element of the methodology, since theological terminology has a different entry within the limits of the Christian churches.

Keywords: *Theoretical and Methodological Approaches, Religious Disciplines, Bible Text, Principles of Scientific Research, Hermeneite Analysis, Higher School.*

Określenie problemu i jego związek z ważnymi zadaniami naukowymi i praktycznymi.

Początek trzeciego tysiąclecia upłynął pod znakiem kryzysu wartości chrześcijańskich w związku z kataklizmami politycznymi i społeczno-ekonomicznymi, które osiągnęły skalę światową. W tych warunkach, przed religią jako instytucją społeczno-kulturową pojawiają się problemy w spójności przepisów dogmatycznych z potrzebami teraźniejszości, roli i miejsca w funkcjonowaniu społeczności i społeczeństwa. W dużej mierze żądania tego rodzaju pojawiają się na etapach nasilenia sprzeczności społecznych charakterystycznych dla realiów Ukrainy. Ponowna ocena wartości chrześcijańskich stale prowadzi do reinterpretacji przepisów doktrynalnych, w ramach których aktualizowany jest problem obejmujący wszystkie dziedziny teologii dogmatycznej (triadologia, chrystologia, soteriologia, eklezjologia, eschatologia i tym podobne). Dlatego analiza badań naukowych tekstów biblijnych w różnych epokach historycznych jest ważna dla teraźniejszości.

Metodologia nauczania religioznawstwa w szkolnictwie wyższym wymaga wnikliwej analizy procesu ponownego przemyślenia odziedziczonej treści ludzkiego doświadczenia, utrwalonych poglądów na filozofię i religię jako zjawisk ideologicznych, które są nieodłączne w tworzeniu i tłumaczeniu integralności świata. Taka integralność osiągnięta jest w warunkach zachowania każdego dzieła i dążenia do myśli filozoficznej. Sekularyzacja i eklektyzm świadomości religijnej na tle procesów globalizacyjnych determinują transformację współczesnego paradygmatu religijnego. Wyraża się to z jednej strony w potrzebie nabycia przez religię zdolności adaptacyjnych do zjawisk kryzysowych oraz w potrzebie szczególnej elastyczności w warunkach niestabilności i odpowiedniego postrzegania zewnętrznej zmienności układów społeczno-kulturowych, przyrodniczych i technicznych. Z drugiej strony, w swojej odnowionej religii stara się odwoływać do stabilnych wytycznych, ideałów i wzmocnienia wpływu fundamentalizmu w wyniku przekonania o potrzebie pewnych tradycyjnych podstaw religijnych i kulturowych [1, s. 153].

Priorytetowym problemem przy naukowym badaniu tekstów biblijnych jest brak całościowej i systematycznej analizy filozoficzno-religioznawczej na ten temat. W aspekcie wyodrębnienia egzegetyki biblijnej ważne jest nie tylko uzasadnienie podstawowych zasad metodologicznych badania, ale także wyjaśnienie treści terminosystemów i cech jego funkcjonowania w dziełach teologów wczesnochrześcijańskich. W ramach współdziałania dyscyplin religioznawczych z teologią pojawia się problem związany ze zrozumieniem i interpretacją przez uczonych terminów i pojęć idei wczesnochrześcijańskich oraz przekazem treści i znaczenia. W przypadku braku opracowanej metodologii prowadzi to do powstania nowych teorii i systemów biblijnych, które nie zawsze są zgodne z postanowieniami tradycji patrystycznej.

Analiza badań i publikacji podstawowych. Historiografia badania problemu badań naukowych tekstów biblijnych w procesie studiowania dyscyplin religioznawczych podyktowana jest przede wszystkim tym, że podstawowe prace nad jej kompleksowym badaniem są prawie nieobecne. Stopień opracowania zagadnienia oraz baza źródłowa świadczą o fragmentaryczności opracowania tematu w publikowanych publikacjach z zakresu filozofii i religioznawstwa. Jednocześnie przeprowadzony przegląd historiograficzny i analiza źródeł pozwala stwierdzić obecność znacznego wpływu naukowego zagranicznych i krajowych naukowców i specjalistów teologicznych, w którym przeprowadzono teoretyczną analizę poszczególnych aspektów badań naukowych tekstów biblijnych w procesie studiowania dyscyplin religioznawczych, w oparciu zarówno o patrystyczne dziedzictwo teologiczne, jak i własne osiągnięcia naukowe. Pozwala to określić główne tendencje zmian metodologicznych podejść do badania tekstów biblijnych w różnych epokach historycznych.

Podstawą metodologiczną badań są prace poświęcone filozoficzno-religioznawczej refleksji nad ortodoksją w teologii kościołów chrześcijańskich, czołowych ukraińskich filozofów, religioznawców i teologów, w szczególności M. Babija, T. Gawryluk, W. Dokasza, A. Kolodnego, W. Lubaszczeki, L. Fylypowycz, J. Czornomorcia, O. Szepetiaka i innych. Aktualizacja kluczowych pomysłów tych naukowców pozwoliła wyjaśnić główne aspekty badanej problematyki w wymiarze światowym i krajowym.

Celem artykułu jest analiza cech funkcjonowania tekstu biblijnego jako jednego z podstawowych środków komunikacji religijnej i szerzenia chrześcijańskich wpływów światopoglądowych.

Prezentacja głównego materiału i uzasadnienie uzyskanych wyników naukowych. Biorąc po uwagę maksymalną rekonstrukcję ewolucji badań nad tekstami biblijnymi w tradycji chrześcijańskiej, odwoływanie się do religioznawstwa językowego i stosowania metodologii hermeneutycznej jest integralną częścią badań o podobnym charakterze. W tym kontekście zgadzamy się z opinią I. Bogaczewskiej, która zauważyła, że «problemy odpowiedniej analizy tekstów religijnych nasilają się w naszych czasach, będąc częścią ogólnego problemu restrukturyzacji metodologicznych podstaw badania tekstów kultury, doprowadza badacza do jednego z najbardziej dyskusyjnych problemów współczesnej filozofii» [1, s. 216]. W ramach dyskursu naukowego ważną rolę odgrywa hermeneutyka biblijna, której podstawą była żydowska interpretacja Starego Testamentu, która stworzyła grunt pod metody alegoryczne, intertekstualne, dosłowne i charyzmatyczne.

Należy zauważyć, że pierwszymi tekstami hermeneutycznymi nowej epoki były księgi Nowego Testamentu, które zatwierdziły hermeneutykę Apostolską. W kontekście ewolucji doktryny chrystologicznej istotne znaczenie ma zachowanie tradycji żydowskiej Filona i Józefa Flawiusza w interpretacji Pisma Świętego przez przedstawicieli Aleksandryjskiej szkoły patrystyki. Dalsza ewolucja doktryny chrystologicznej przyczyniła się do twierdzenia neoplatonizmu, ustanawiając w ten sposób metodę alegoryczną w egzegezie patrystycznej. Zastosowanie tej metody znalazło odzwierciedlenie w chrystologicznych koncepcjach Klemensa Aleksandryjskiego i Orygenesisa, przyczyniając się do akumulacji podstawowych idei filozofii greckiej w teologię chrześcijańską. Zamiast tego założyciele Antiocheńskiej szkoły Teologicznej Diodor z Tarsu i Theodor z Mopsuestii, starając się uniknąć dogmatyzmu, kładli akcent na metody dosłowne i historyczne, kładąc podwaliny pod rozwój idei liberalizmu w teologii chrześcijańskiej. Egzegeza Zachodnia, która w pełni odzwierciedlała doktrynę chrystologiczną Tertuliana i Augustyna, stosowała podejście alegoryczne przy opracowywaniu zagadnień teologicznych. Augustynowi udało się połączyć podejście Aleksandryjskie i Antiochyjskie, określając podstawową rolę intencji autora, której podporządkował wszystkie inne koncepcje. Dlatego hermeneutyczny model Augustyna stał się podstawą współczesnej semiotyki naukowej.

Protestancka hermeneutyka biblijna w badaniu Pisma Świętego zakłada pracę z tekstem na poziomie wszystkich jego powiązań jako przedmiotu, wymagając wyjaśnienia w ramach różnych praw gramatyki. Teologowie mają tendencję do postrzegania tekstu jako systemu mechanicznego

składającego się z pojedynczych części, których znaczenie możemy ustalić poprzez dokładne zastosowanie odpowiedniej metody [2, s. 14]. Tekst należy podzielić i przeanalizować na podstawie odpowiednich norm. Teolodzy wykluczają z badań egzegetycznych i hermeneutycznych podmiot, który niweluje ideę tekstu.

Metoda hermeneutyczna umożliwiła zatem analizę doktryny chrystologicznej zarówno na podstawie źródeł wyznania chrześcijańskiego, jak i tekstów autorskich poszczególnych teologów. Dzięki dogłębnej hermeneutycznej analizie tekstów teologicznych i filozoficzno-religijnych uzyskano i zinterpretowano określone ważne informacje. Ponadto zastosowanie elementów analizy semantycznej przyczyniło się do jasnego określenia, która treść jest umieszczana przez autora w określonych terminach i pojęciach.

Teoretyczne i metodologiczne podstawy badań tekstów biblijnych mają charakter analityczny, mający na celu porównanie doktryn chrześcijańskich w teologii kościołów zapisanych w dogmatycznych definicjach soborów powszechnych, dziedzictwie patrystycznym i innych chrześcijańskich pismach teologicznych z epoki wczesnochrześcijańskiej i nowożytnej. Zastosowanie takiego podejścia jest realizowane na dwóch poziomach-formalnym i koncepcyjnym. Przy pierwszym dokonuje się porównania różnych terminów i formuł teologicznych, natomiast przy drugim analizuje się konkretne doktryny. Skupienie się na tym podejściu jest ważnym elementem metodologii, ponieważ terminologia teologiczna ma różne znaczenie w kościołach chrześcijańskich.

W celu przeprowadzenia całościowego badania filozoficzno-religioznawczego ważne jest rozróżnienie aspektów filozoficznych i teologicznych w doktrynach kościoła chrześcijańskiego. Biorąc pod uwagę, że doktryna jest elementem składowym teologii, podczas przeprowadzania analizy porównawczej nie podejmujemy prób porównywania poszczególnych pozycji doktryn chrześcijańskich, ale porównujemy je wyłącznie w znaczeniu filozoficzno-religioznawczym. To właśnie określenie wspólnych elementów doktryn w teologii różnych nurtów pozwala na analizę porównawczą zarówno ogólnych, jak i indywidualnych postanowień w chrześcijaństwie. Odmienna interpretacja niektórych zagadnień teologicznych, które nie mają fundamentalnego charakteru, są ważne, ponieważ mogą być rozwiązane na wspólnej podstawie i wzajemnej zgody. Jednak nieporozumienia dotyczące podstawowych elementów tekstów biblijnych uniemożliwiają uzgodnienie kosztem zaprzeczenia.

Sprzeczność podejść w zrozumieniu tekstów Ewangelii polega na tym, że badacze stosują różne podejścia do interpretacji historii przez pryzmat życia Jezusa Chrystusa w historycznej przestrzeni czasowej. Pytanie to wymaga zatem pewnej konkretyzacji, a mianowicie porównania biblijnych i cyklicznych koncepcji historii i czasu oraz form ich wykorzystania. Należy zauważyć, że metoda cykliczna, w przeciwieństwie do biblijnej, polega na zmianie epok historycznych i naukowego wyjaśnienia historii. Dlatego to on jest uważany za metodę wyjaśniania historii ludzkości i wczesnych cywilizacji poza transcendentnymi wyobrażeniami [3, s. 471]. Głównym celem takiej metodologii jest odróżnienie historycznego Jezusa od boskiego Chrystusa. Ważnym warunkiem kształtowania tego podejścia była sekularyzacja życia społecznego i pojawienie się nowych pojęć w interpretacji historii.

Teksty Nowego Testamentu, jak wskazują osiągnięcia historyczne, są badane w chrześcijaństwie przez pryzmat czasu biblijnego i liniowego, będąc pod wpływem hellenistycznej interpretacji historii, która wahała się między byciem a nicością. W tym okresie utrwaliło się teologiczne przekonanie o Jezusie Chrystusie jako ponadczasowej idei niebieskiej, która nie podlega procesom historycznym, kanonizując jego pełną rzeczywistość. W teologii czasów nowożytnych takie podejście doprowadziło do hermeneutycznej i metodologicznej reorientacji poznania chrystologicznego, gdzie historię traktowano jako byt rzeczywisty, a ideę jako wyobraźnię.

Powstanie nowej metodologii wynikało, zdaniem A. Garnaka, ze świadomości «hellenizacji chrześcijańskiego dogmatu, który rozumiał Jezusa wyłącznie w klasycznych kategoriach ontologicznych. Dlatego autentyczność Ewangelii została wypaczona przez tę dogmatyczną

werbalizację» [4, s. 90]. Sposób greckiego myślenia, według teologa, odwołuje się do istoty w specyficznym odbiciu rzeczywistości bytu. Ta istota pozostaje taka sama, a rzeczywistość jest ponownie wyobrażana w sposób statyczny. Stąd twierdzi się przekonanie, że świat jest niezachwianą przestrzenią. Zamiast tego biblijne myślenie w istnieniu rzeczywistości jest świadome podmiotu w dynamice. Dlatego koncepcja biblijna opiera się na idei, że świat jest dynamiczną rzeczywistością, w której historia jest wpisana w czasie.

W drugiej połowie XX wieku, w analizie naukowej kontinuum czasoprzestrzennego, które tworzy się wokół człowieka, z inicjatywy F. Brodela, zastosowano nowe podejście w metodologii badań, które opierało się na historii i zasadzie chronologii [5, s. 116]. Metodologia ta została najpełniej wyrażona w badaniach rumuńskiego religioznawcy N. Eliade, według którego chrześcijaństwo zawiera paradygmat mitu «o wiecznym powrocie» w postaci liturgicznego czasu nabożeństwa Kościoła – dziennego, tygodniowego i rocznego. W tym kontekście czas jest rozumiany jako Chronos i Kairos, gdzie pierwszy jest postrzegany jako zwykły sekwencyjny przebieg godzin, dni, miesiący i lat, a drugi jako moment Boskiego czynu, co przejawia się w Chronos. Chronos jest konsekrowany przez kręgi, ale Kairos przez święta. Pozwoliło to N. Eliade dojść do wniosku, że «chrześcijański rok liturgiczny opiera się na okresowym i rzeczywistym powtórzeniu Bożego Narodzenia, męki, śmierci i Zmartwychwstania Jezusa, ze wszystkim, co pociąga za sobą ten mistyczny dramat dla chrześcijanina, to znaczy z osobistym i kosmicznym odrodzeniem poprzez konkretną reaktualizację narodzin, śmierci i zmartwychwstania Zbawiciela» [6, s. 104].

Z tego podejścia wyróżnia się zatem dwa wymiary religii chrześcijańskiej: 1) liturgiczny czas ciągłego powrotu; 2) liniowy czas historii. Rumuński specjalista w tej sprawie zauważył: «doświadczenie chrześcijańskie opiera się na reprodukcji życia, służby, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, którego początkowym etapem jest narodziny Jezusa, a końcem Jego zmartwychwstania» [7, s. 182].

W XXI w. zaproponowano nowe rozumienie historii na gruncie personalizmu, które dominuje we współczesnym religioznawstwie. Gruntowną interpretację rzeczywistości w świetle osoby odkrył polski filozof Czh. Bartnik. Twierdzi, że historia ma dwie płaszczyzny: obiekt (zdarzenia, zjawiska, fakty, świadectwa) i podmiot (analiza, rozumowanie, uogólnienia i tym podobne). W jego przekonaniu najważniejsza jest druga płaszczyzna. Najdokładniejszym kierunkiem w badaniu historii jest osoba, która żyje w określonym czasie. Życie definiuje ontologię ludzkiej rzeczywistości, która stanowi przedmiot badań historii. Zadaniem człowieka jest zrozumienie sensu jego osobistej egzystencji, co pozwala Cz. Bartnikowi interpretować historię jako zjawisko. W płaszczyźnie obiektu, jest to proces pochodzenia bytu, który ma charakter personalistyczny. Jednak na płaszczyźnie podmiotu historia jest interpretowana jako nauka, która nie tylko cieszy się interpretacją faktów, ale także wewnętrznym poznaniem człowieka.

W takim rozumieniu historii «świat Jezusa» wypełnia się nie tylko w materialnej przestrzeni czasowej, ale także otwiera «świat Chrystusa», będąc w pewien sposób do niego należnym, pozostawiając historyczny ślad. Jednocześnie «świat Chrystusa» powtarza Jezusa, uzupełniając się znakami Jego ziemskiej historii. W ten sposób Jezus objął pełnię historii, należał do niej, stworzył ją i stał się punktem wyjścia historii świata, która dotyczyła istnienia każdego człowieka. Jednocześnie jest nierozdzielnie związana z nadhistorią w Chrystusie. Dlatego w momencie jego powstania w chrystologii wyróżniano dwa stany – cielesny i duchowy.

Dla teologii nieodłączna jest różnorodność pojęciowych podejść do zrozumienia osoby Chrystusa i jego posługi. W kontekście naszych badań podzielamy pogląd włoskiego teologa Fiorenzo Reatiego, który pod pojęciowym podejściem uważał za istniejącą w kategoriach filozoficznych ideę wartości i światopoglądu, która określa metodologię badania [8, s. 15].

Proces ewolucji doktryn chrześcijańskich doprowadził do powstania modeli koncepcyjnych ze względu na brak możliwości pojmowania postaci Jezusa Chrystusa za pomocą teologicznych metod poznania. Pozwala to odtworzyć tożsamość pierwotnego wizerunku, nawet przy braku praktycznych danych. Nasze poznanie jest zatem pośredniczone, ponieważ opiera się na strukturze

pomocniczej, która pomaga badać prototyp przy braku próbki teoretycznej. Zgadamy się z opinią francuskiego filozofa Alaina Badue, który zauważył, że obecny model za pomocą pewnych konstrukcji «...nie odzwierciedla swojej rzeczywistości, ale odzwierciedla właściwości oryginału ze względu na przynależność do «irrealności»» [9, s. 28]. Ta cecha stwarza warunki do utrwalania zmian i zapobiega postrzeganiu ukrytych form nieodłącznie związanych z rzeczywistością. Metodologia modelowania jest zatem w stanie zapewnić ogólny zbiór właściwości między teoriami a oryginałem.

Dlatego zapytaniem terażniejszości jest analiza religioznawcza doktryny Jezusa Chrystusa, która pozwoli zbadać ewolucję chrystologii i zmianę światopoglądowych punktów odniesienia dla chrześcijańskich idei. Dążenie do zdefiniowania istoty Jezusa Chrystusa doprowadziło do powstania modeli zstępującej i wznoszącej się chrystologii, które funkcjonują jako autonomiczne konstrukcje intelektualne, dzięki którym poznajemy postać Chrystusa. Nie są one jednak kompletne i samowystarczalne, ponieważ pełnią rolę mediacyjną między naszymi poglądami na temat osoby Chrystusa a tym, co możemy reprezentować za pomocą stworzonych modeli. Wytworzone doktryny przedstawicieli chrystologii zstępującej i wznoszącej się są pozbawione uniwersalności, a zatem nie są uzasadnioną konstrukcją teoretyczną ani naukowo potwierdzoną hipotezą. Funkcjonalno-aktywnościowość modeli sprowadza się do reprezentowania osobowości Jezusa Chrystusa jako pośrednika między teoretycznych pojęć i jego istoty, że ze względu na swoją złożoność nie może być wyczerpany w ramach tego modelu i innych systemów teoretycznych za to, że są one tylko podejście w rozumieniu osobowości Chrystusa pod pewnym kątem metodologicznym.

Kreacje modelu augustiańskiego w problematyce stosunku wiary do rozumu są alternatywnym wzorem wcześniejszych odmian. Model ten podkreśla parytet między wiarą a rozumem, które działają niezależnie. Jednocześnie, jak zauważają zwolennicy tego podejścia, wiara poprzedza umysł i przesądza o jego funkcjonowaniu. Uważamy, że właściwe jest zwrócenie się do pierwotnego źródła, aby zrozumieć istotę współczesnego podejścia przy rozwiązywaniu problemu stosunku wiary do rozumu w doktrynie chrystologicznej. Według Augustyna człowiek potrzebuje wiedzy, aby ustanowić swoje życie na wzór moralny [10, s. 93]. Jednak sprawiedliwy tryb życia staje się możliwy tylko poprzez przestrzeganie boskich instrukcji, które dzięki wierze przybliżają człowieka do Boga [11, s. 20].

Jednocześnie, jak zauważa Augustyn, człowiek nie jest w stanie poznać tajemnicy Boskiego planu w dziełach stworzenia, które jest «niedostępne dla ludzkiego umysłu» [11, s. 346]. Stąd teolog głosi źródło wiedzy człowieka o jego mądrości, która prowadzi do łaski i dobrych uczynków. Przez «mądrość» Augustyn nazywał wiedzę o rzeczach boskich i ludzkich, które zostały zapożyczone od czasów starożytnych [12, s. 131]. Chrześcijański teolog uważał zatem, że prawda jest nieodłączna od boskich rzeczy, które należy znaleźć i zbadać [11, s. 21]. Augustynowski Model u definiuje umysł jako dominujący w poznaniu, a wnioskowanie jako sposób prawdziwego poznania.

Przy stosowaniu tego modelu do budowania podstawą nauki o Jezusie Chrystusie powinny być nowotestamentowe listy wyzwolenicze do nawrócenia i rozgrzeszenia, wiara i głoszenie kościoła. W tym kontekście prawda kerymatyczna jest hipotezą, która wyjaśnia i podsumowuje wszystkie wskazania, co sprowadza informacje o Chrystusie w jedną całość, umożliwiając tym samym badaczom ustalenie prawdy w złożonej problematyce chrystologicznej. Według współczesnych religioznawców i teologów model augustiański pozwala obiektywnie i bezstronnie zrozumieć zjawiska historyczne przez pryzmat życia Chrystusa, który opiera się na wierze wspólnoty wczesnochrześcijańskiej. Dlatego proponowany współczesny model chrystologii, przeciwstawiający się doktrynie zstępującej i wznoszącej się o Jezusie Chrystusie, reprezentuje intelektualną budowę w rozwiązywaniu niektórych aspektów badanego przedmiotu. Jest to również niezależny charakter modeli poznania naukowego, które są jedną z głównych cech metodologii.

Podsumowując dużą liczbę koncepcji chrystologicznych, zauważamy, że są one związane ze świadomością niekompletności dowolnej definicji. Analiza ewolucji doktryn chrześcijańskich, która

miała miejsce w całej historii Kościoła, daje podstawy do twierdzenia, że wyobrażenia o Drugiej Osobie Trójcy Świętej powstały na podstawie świadectw Nowego Testamentu o Jezusie. Biorąc pod uwagę różne metodologiczne podejścia stosowane w teologii, dochodzimy do wniosku, że sposób poznania osoby Jezusa Chrystusa nie warto zaczynać się od Pisma Świętego, tak jak robili to poprzedni badacze [14, s. 65–66]. Ze stron Ewangelii otrzymujemy podstawowe informacje o Chrystusie, jednak dalsza jego analiza prowadzi do zrozumienia niemożności pełnego uchwycenia jego tajemnicy, a zdolności umysłowe są również ograniczone w jej zrozumieniu.

W związku z tym badanie chrystologii wyłącznie w kontekście teologicznym prowadzi do podobnego rezultatu, ponieważ dogmatyczną stroną osoby Jezusa Chrystusa jest jego biblijna podstawa. Świadectwa ewangeliczne o Jezusie Chrystusie, które dokładnie wyjaśnia Tradycja, naszym zdaniem powinny być pomocne przed analizą osobistych doświadczeń w postrzeganiu objawienia transcendentnego Boga na świecie. Takie podejście przywróci nam informacje biblijne, jednak analiza postrzegania będzie prawie równa autorom tekstów Nowego Testamentu. Łącząc świadectwa Nowego Testamentu, tradycję i osobiste doświadczenie będziemy w stanie kształtować wiedzę o osobie Jezusa Chrystusa dla zrozumienia, że Chrystus wiary, przedstawiony w Ewangelii jest Jezusem historii, który żył na początku naszej ery, głosił Królestwo Boże, umarł i zmartwychwstał dla zbawienia ludzkości.

Wnioski i perspektywy dalszych badań. Obecność istniejących poglądów chrystologicznych w teologii chrześcijańskiej świadczy o tym, że teolodzy wszystkich wyznań chrześcijańskich poszukują zbudowania modelu, który zaspokoi duchowe potrzeby i potrzeby społeczeństwa. W zmieniającym się świecie teraźniejszości, kościoły chrześcijańskie zajmują antagonistyczne pozycje w globalizacji i sekularyzacji, jednak wykazują modernizację swojej tradycyjnej doktryny i sposobów praktycznego działania w stosunku do kwestii chrystologicznych.

Jednocześnie znaczna część teologów należących do różnych wyznań chrześcijańskich doskonalili istniejące lub tworzy nowe koncepcje w rozumieniu Chrystusa jako Zbawiciela świata lub osoby historycznej, ujawniając granicę między naturą Chrystusa a jego służbą. To nie przypadek, że przyczyniło się to do powstania różnych modeli, które spełniają aktualne potrzeby rozwoju współczesnej teologii chrześcijańskiej. Takie podejście ułatwia poszukiwanie wspólnych punktów doktryn chrześcijańskich, co daje podstawy do mówienia, jako perspektywy na przyszłość, o tle współczesnego dialogu. Jednak tradycyjne doktrynalne różnice między wyznaniami Chrześcijańskimi oddalają od jedności na podstawach teologicznych.

W kontekście teologicznej perspektywy współczesności chrześcijaństwo wykazuje reakcję na aktualne zapytania społeczno-kulturowe i duchowe, zdając sobie sprawę ze znaczenia zrozumienia miejsca Chrystusa dla człowieka z jego potrzebą rozwiązywania problemów we współczesnych procesach społecznych. Różnorodność współczesnego świata stanowi podstawę dalszego podziału chrześcijaństwa na liczne nurty. Chrześcijaństwo, reprezentowane przez liczne nurty, jest w stanie zaspokoić duchowe zapotrzebowanie ludzi wierzących.

Badanie genezy doktryny chrystologicznej otwiera nowe rozumienie istoty teologii chrześcijańskiej. Ujawnienie cech dialektycznego determinizmu filozofii z problematyką teologiczną daje możliwość współczesnego określenia perspektywy myśli chrześcijańskiej. Zastosowanie proponowanej metodologii do badania tekstów biblijnych stwarza możliwość rozumienia postaci Jezusa Chrystusa w filozofii chrześcijańskiej okresu nowożytnego.

Список використаних джерел та літератури

1. Sokolovskyi O., Kobetiak A., Melnychuk M., Chaplinska O. Reconstruction of the Religious Paradigm in the Modern Globalized World. *WISDOM*. 2021. 18 (2). P. 153–160.
2. Богачевська І. Християнська наративна традиція: методологія філософсько-релігійнознавчого дослідження: монографія. Київ: Світ Знань, 2005. 235 с.
3. Богачевська І. В. Постмодерністські наративні концепції та сучасна протестантська біблійна герменевтика. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка: Філософія. Політологія*. К., 2006. 76-79. С. 13–15.
4. Мень А. Библиологический словарь. В 3 т. М.: Фонд имени Александра Меня, 2002. Т. 3. 525 с.

5. Гарнак А. История догматов. Общая история европейской культуры. СПб.: Изд. Блокгауз-Эфрон, 1914. 467 с.
6. Бродель Ф. Грамматика цивилизаций; пер. с фр. Б. А. Ситникова. Москва: Весь Мир, 2008. 552 с.
7. Элиаде М. Миф о вечном возвращении: архетипы и повторяемость; пер. с фр. Е. Морозовой (1, 2 гл.), Е. Мурашкинцевой (3, 4 гл.). Санкт-Петербург: Алетейя, 1998. 249 с.
8. Элиаде М. Аспекты мифа; [пер. с фр. В. П. Большакова]. [4-е изд.]. Москва: Академический Проект, 2010. 251 с.
9. Реати Ф. Бог в XX веке: человек – путь к пониманию Бога (Западное богословие XX века). Пер. с итальянского Ю. А. Ромашева. Санкт-Петербург: Европейский Дом, 2002. 187 с.
10. Бадью А. Концепт моделі. Вступ до матеріалістичної епістемології математики; пер. з фр. А. Рєпа . К.: Ніка-Центр, 2009. 232 с.
11. Августин. О блаженной жизни. *Августин. Творения: в 4 т.* / С. И. Еремеев (сост. И подгот. текста к печати). СПб.: Алтейя; К.: УЦИММ-Пресс, 1988. 1. С. 86–114.
12. Августин. О граде Божиим. *Августин. Творения: в 4 т.* / С. И. Еремеев (сост. И подгот. текста к печати). СПб.: Алтейя; К.: УЦИММ-Пресс, 1988. 4. С. 3–598.
13. Августин. Против академиков. *Августин. Творения: в 4 т.* / С. И. Еремеев (сост. И подгот. текста к печати). СПб.: Алтейя; К.: УЦИММ-Пресс, 1988. 1. С. 114–183.
14. Соколовський О., Герасимчук А. Христологічні ідеї у вченнях католицьких теологів. *Українська полоністика*. 2020. 17. С. 59–67.

References (translated & transliterated)

1. Sokolovskyi, O., Kobetiak, A., Melnychuk, M., Chaplinska, O. (2021). Reconstruction of the Religious Paradigm in the Modern Globalized World. *WISDOM, 18 (2)*, 153–160 [in English].
2. Bogachevs'ka, I. (2005). *Xry'sty`yans`ka naraty`vna trady`ciya: metodologiya filosofs`ko-religiyevnakhogo doslidzhennya: monografiya [Christian Narrative Tradition: Methodology of Philosophical and Religious Studies: Monography]*. Ky`yiv: Svit Znan` [in Ukrainian].
3. Bogachevs'ka, I. (2006). Postmodernists`ki naraty`vni koncepciyi ta suchasna protestants`ka biblijna germeneyty`ka [Postmodern Narrative Concepts and Modern Protestant Biblical Hermeneutics]. *Visny`k KNU imeni Tarasa Shevchenka: Filosofiya. Politologiya, 76-79*, 13–15 [in Ukrainian].
4. Men', A. (2002). *Bibliologicheskij slovar' [Bibliology Dictionary]*. V 3 t.. M.: Fond imeni Aleksandra Menja, 3 [in Russian].
5. Garnak, A. (1914). *Istorija dogmatov. Obshhaja istorija evropejskoj kul'tury [History of Dogmas. Overall History of European Culture]*. SPb.: Izd. Blokgausz-Jefron [in Russian].
6. Brodel', F. (2008). *Grammatika civilizacij [Grammar Civilizations]*. per. s fr. B. A. Sitnikova. Moskva: Ves' Mir [in Russian].
7. Jeliade, M. (1998). *Mif o vechnom vozvrashhenii: arhetipy i povtorjaemost' [The Myth of Eternal Return: Archetypes and Repeatability]*. per. s fr. E. Morozovoj (1, 2 gl.), E. Murashkincevoj (3, 4 gl.). Sankt-Peterburg: Aletejja [in Russian].
8. Jeliade, M. (2010). *Aspekty mifa [Aspects of Myth]*. [per. s fr. V. P. Bol'shakova]. [4-e izd.]. Moskva: Akademicheskij Proekt [in Russian].
9. Reati, F. (2002). *Bog v XX veke: chelovek – put' k ponimaniju Boga (Zapadnoe bogoslovie XX veka) [God in the 20th Century: a Person is the Path to Understanding God (Western Theology of the XX Century)]*. Per. s ital'janskogo Ju. A. Romasheva. Sankt-Peterburg: Evropejskij Dom [in Russian].
10. Bad`yu, A. (2009). *Koncept modeli. Vstup do materialisty`chnoyi epistemologiyi matematy`ky` [Concept Model. Introduction to the Materialist Epistemology of Mathematics]*. per. z fr. A. Ryepa. K.: Nika-Centr [in Ukrainian].
11. Avgustin. (1988). O blazhennoj zhizni [About Blissful Life]. *Avgustin. Tvorenija v 4 t.* / S. I. Eremeev (sost. I podgot. teksta k pechati). SPb.: Altejja; K.: UCIMM-Press, 1, 86–114 [in Russian].
12. Avgustin. (1988). O grade Bozhiem [About God's City]. *Avgustin. Tvorenija: v 4 t.* / S. I. Eremeev (sost. I podgot. teksta k pechati). SPb.: Altejja; K.: UCIMM-Press, 4, 3–598 [in Russian].
13. Avgustin. (1988). Protiv akademikov [Against Academics]. *Avgustin. Tvorenija: v 4 t.* / S. I. Eremeev (sost. I podgot. teksta k pechati). SPb.: Altejja; K.: UCIMM-Press, 1, 114–183 [in Russian].
14. Sokolovs`ky`j, O., Gerasy`mchuk, A. (2020). Xry`stologichni ideyi u vchennyax katoly`cz`ky`x teologiv [Christologic Ideas in the Doctrines of Catholic Theologians]. *Ukrayins`ka polonisty`ka, 17*, 59–67 [in Ukrainian].

Статтю отримано 06.09.2021 р.

Прийнято до друку 25.10.2021 р.